

NORGES HØYESTERETT

Den 21. september 2006 avsa Høyesterett dom i

HR-2006-01606-A, (sak nr. 2006/1093), straffesak, anke,

A

(advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bruzelius**: Saken gjelder tolking av straffeloven § 132 a og straffutmåling, herunder beregning av varetektsfradraget, jf. straffeloven § 60 første ledd annet punktum.
- (2) Statsadvokatene i Oslo satte ved tiltalebeslutning av 2. januar 2006 A under tiltale ved Oslo tingrett for overtredelse av straffeloven § 268 første ledd, jf. § 267, jf. § 49, subsidiært straffeloven § 228 første ledd (post I), straffeloven § 132 a første ledd bokstav a, jf. annet ledd bokstav b (post II), straffeloven § 266 første ledd, jf. tredje ledd, jf. § 49 (post III) og straffeloven § 328 første ledd nr. 2 (post IV).
- (3) Tingretten fant A skyldig etter tiltalen, og han ble ved dom av 3. februar 2006 dømt til ubetinget fengsel i ett år og seks måneder. Straffen er en fellesstraff med reststraff etter soning av Borgarting lagmannsretts dom av 11. februar 2005.
- (4) A anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for alle poster i tiltalebeslutningen, lovanvendelsen og saksbehandlingen for post I og II, samt straffutmålingen. Ved lagmannsrettens beslutning, ble anken henvist til ankeforhandling for postene I, II og III.
- (5) Anken ble behandlet med lagrette. Lagretten ble forelagt tre hovedspørsmål og besvarte hovedspørsmål 1, som gjaldt forsøk på ran, og hovedspørsmål 3, som gjaldt forsøk på utpressing, med nei. Hovedspørsmål 2, som gjaldt overtredelse av straffeloven § 132 a, ble besvart med ja. Lagretten ble deretter forelagt et subsidiært hovedspørsmål om overtredelse av § 228, som ble besvart med ja.
- (6) Etter dette la lagmannsretten til grunn følgende faktum som kort kan sammenfattes slik:

- (7) Den 6. september 2005 ventet tiltalte på fornærmede utenfor dennes bopel. Det forelå et motsetningsforhold mellom dem. Da fornærmede kom ut ca. klokken 20.45, slo og sparket tiltalte ham i ansiktet og på kroppen. Fornærmede slo ikke tilbake, men prøvde å beskytte seg. Fornærmede ble undersøkt av lege neste dag, og det fremgår av legeerklæringen at han hadde smerter etter slagene en rekke steder på kroppen.
- (8) Fornærmede anmeldte tiltalte til politiet for legemsfornærmelse samme kveld. Tiltalte ble kjent med dette og ringte fredag 30. september og 1. oktober 2005 til fornærmede for å få ham til å trekke anmeldelsen tilbake. I den forbindelse uttalte tiltalte at han "skulle være ute etter [fornærmede] 24 timer i døgnet" eller lignende, hvis anmeldelsen ikke ble trukket. Fornærmede ble så redd at han trakk tilbake påtalebegjæringen 3. oktober 2005.
- (9) Lagmannsretten avsa 15. mai 2006 dom med slik domsslutning:
- "A, født 0.0.1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, straffeloven § 132 a) første ledd bokstav a), jf. annet ledd bokstav b) og for det forhold som er endelig avgjort i Oslo tingretts dom av 3. februar 2006, alt sammenholdt med straffeloven §§ 61, 62 og 63, annet ledd til en straff av fengsel i 10 – ti – måneder. Straffen er en fellesstraff med reststraff på 163 dager etter løslatelse på prøve etter soning av Borgarting lagmannsretts dom av 11. februar 2005, jf. straffegjennomføringsloven § 45. Til fradrag i straffen går 209 – tohundreogni – dager for utholdt varetektsfengsel."**
- (10) A har anket til Høyesterett over rettsanvendelsen for så vidt gjelder domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 132 a. Det er gjort gjeldende at lagmannens protokollerte rettsbelæring gir uttrykk for en uriktig lovforståelse. Det er videre anket over straffutmålingen, herunder beregningen av varetektsfradraget.
- (11) *Mitt syn på saken:*
- (12) Jeg behandler først anken over domfellelsen for straffeloven § 132 a første ledd bokstav a, jf. annet ledd bokstav b. I tiltalebeslutningen og domsslutningen er det vist til § 132 a første ledd bokstav a, jf. annet ledd bokstav b. Av redegjørelsen for faktum fremgår at fornærmede anmeldte saken til politiet 6. september 2005, og trakk tilbake påtalebegjæringen 3. oktober 2005. Annet ledd bokstav a definerer den som har anmeldt et straffbart forhold, som en aktør i rettsvesenet, mens annet ledd bokstav b definerer den som har avgitt forklaring for politiet, som en slik aktør. Hvorvidt fornærmede i vår sak er definert som aktør i rettsvesenet etter bokstav a eller b har ikke noen rettslig betydning.
- (13) Paragraf § 132 a ble tilføyd ved lov 28. juli 2000 nr. 73 og verner den offentlige interesse i at aktørene i rettssaker ikke blir utsatt for trusler eller represalier. Forarbeidene til bestemmelsen er Ot.prp. nr. 40 (1999-2000) side 76-92 og Innst.O nr. 78 (1999-2000) side 12 . Bestemmelsen lyder

"For motarbeiding av rettsvesenet straffes den som ved vold, trusler, skadeverk eller annen rettsstridig atferd overfor en aktør i rettsvesenet eller noen av hans nærmeste
a) opptrer slik at det er egnet til å påvirke aktøren til å foreta eller unnlate en handling, et arbeid eller en tjeneste i forbindelse med en straffesak eller en sivil sak,
b)

Med aktør i rettsvesenet menes den som

a) har anmeldt et straffbart forhold eller har anlagt søksmål i en sivil sak,

b) har avgitt forklaring for politiet eller for retten

- (14) Bestemmelsens objektive gjerningsinnholdet fremgår av første ledd. Etter sin ordlyd rammer straffebudet vold, trusler eller annen rettsstridig atferd overfor en aktør i rettsvesenet. I følge forarbeidene, proposisjonen side 106 første spalte, er en atferd rettsstridig dersom den ”i lys av straffebestemmelsens formål fremtrer som uberettiget, slik at det er grunn til å ramme den med straff. I den samlede vurdering av om atferden er rettsstridig må man også se hen til konsekvensene av at handlingen eventuelt anses rettmessig”.
- (15) I tillegg må gjerningspersonen ved sin rettstridige handling ha opptrådt slik at handlemåten er egnet til å påvirke aktøren til å foreta eller unnlate en handling mv.
- (16) Den som beskyttes av straffebudet er den som er aktør i rettsvesenet. Dette uttrykket er definert i annet ledd. Etter ordlyden omfattes blant annet enhver som anmelder et straffbart forhold. Dette fremgår også av forarbeidene, jf. proposisjonen på side 107 annen spalte :
- ”Etter bokstav a skal den som har anmeldt et straffbart forhold eller har anlagt søksmål i en sivil sak, anses som aktør. Det avgjørende for om noe skal anses som et straffbart forhold, er i utgangspunktet om anmelderen mener seg utsatt for et straffbart forhold. Om saken senere blir henlagt eller den tiltalte blir frifunnet, kan normalt ikke være avgjørende.”**
- (17) Etter denne uttalelsen drøfter proposisjonen spesielt forholdet til falske anmeldelser:
- ”Dreier det seg om en falsk anmeldelse, jf. straffeloven § 168, gjelder det derimot ikke noe straffbart forhold i utkastets forstand. Slike handlinger er straffbare i seg selv, og fortjener ikke beskyttelse etter bestemmelsen. Handlinger som blir foretatt mot en person som inngir falsk anmeldelse, vil derimot kunne være straffbare etter andre bestemmelser.”**
- (18) Etter dette må straffebestemmelsen forstås slik at den beskytter enhver anmelder mot slik rettsstridig atferd som er angitt i første ledd. Men dreier det seg om en som har inngitt falsk anmeldelse, og derved selv har gjort seg skyldig i en straffbar handling, faller beskyttelsen etter § 132 a bort.
- (19) Grunnlaget for tiltalen for overtredelse av straffeloven § 132 a første ledd bokstav a, jf. annet ledd bokstav b (post II) var :
- ”I perioden fredag 30. september 2005 til lørdag 1. oktober, ringte han B og uttalte bl.a. at B skulle trekke anmeldelsen mot ham, ellers ’skulle han være ute etter ham 24 timer i døgnet’, eller lignende. Den 3. oktober 2005 trakk B påtalebegjæringen tilbake i sak hvor han hadde inngitt anmeldelse for legemsfornærmelse.”**
- (20) Hovedspørsmål 2, som gjaldt overtredelse av § 132 a, var utformet i samsvar med første setning.
- (21) I rettsboken er følgende protokollert fra lagmannens rettsbelæring:
- ”Jeg ber lagretten legge til grunn at § 132a kan anvendes selv om tiltalte mente at anmeldelsen var uriktig. Når rettsstridig adferd er brukt i § 132a knytter det seg først og fremst til de handlinger gjerningsmannen har foretatt og ikke til om anmeldelsen var**

riktig eller uriktig. Men i den samlede vurdering av om adferden er rettsstridig må man også se hen til om konsekvensene til handlingen eventuelt anses rettmessig”.

- (22) Forsvareren har anført at første punktum i det som ble protokollert, bygger på en uriktig lovforståelse. Det hevdes at domfellelse er utelukket når gjerningsmannen mente at anmeldelsen/politiforklaringen var uriktig.
- (23) Jeg er ikke enig i det. Straffebudet beskytter en anmelder i tilfeller der saken senere blir henlagt eller den anmeldte frifunnet. Jeg kan da ikke se at straff er utelukket dersom gjerningsmannen mener at anmeldelsen er uriktig.
- (24) Foranlediget av forsvarerens prosedyre tilføyer jeg at spørsmålet om falsk anmeldelse – at den omfattet handlinger som anmelder visste ikke hadde funnet sted – etter det jeg kan se ikke var fremme under lagmannsrettens behandling av saken. Det som var fremme var virkningen av at anmeldelsen var uriktig. Det var da etter min mening ikke en feil av lagmannen å unnlate å gå inn på det hypotetiske spørsmål omkring betydningen av at gjerningsmannen skulle trodd at anmeldelsen var falsk, helt eller delvis, så lenge dette ikke var blitt anført. En slik utbygging av rettsbelæringen kunne lett blitt mer forvirrende enn avklarende, når spørsmålet om falsk anklage ikke var reist.
- (25) Det er ikke anført andre feil ved rettsbelæringen.
- (26) Jeg er etter dette kommet til at anken over rettsanvendelsen må forkastes, og går over til å behandle anken over straffutmålingen.
- (27) Lagmannsretten fastsatte straffen til fengsel i 10 måneder. Straffen er som nevnt en fellesstraff med en reststraff på 163 dager etter løslatelse på prøve etter soning av Borgarting lagmannsretts dom av 11. februar 2005, jf. straffegjennomføringsloven § 45. Ved straffutmålingen har lagmannsretten vektlagt at domfelte tidligere er straffedømt fire ganger og at alle de tidligere dommene blant annet omfattet vold. Domfellelsen for overtredelse av § 228 gjelder denne gangen slag og spark mot fornærmede i ansiktet/eller på kroppen. I tillegg til de tidligere dommene har retten lagt vekt på at fornærmede ble redd etter at han ble utsatt for vold fra domfeltes side, at han måtte sykmeldes, tok permisjon fra arbeidet og reiste utenlands en periode, samt så seg nødt til å skifte bolig. Lagmannsretten har videre fremhevet de sterke allmennpreventive grunner som gjør seg gjeldende ved overtredelse av straffeloven § 132 a. Det er i domsgrunnene i denne sammenheng vist til avgjørelsen i Rt. 2002 side 846, og uttalt at overtredelsen i foreliggende sak anses noe grovere enn i det tilfellet. Førstvoterende uttalte der at straffen for overtredelsen av § 132 a ”i noen grad vil måtte bli påvirket av hvor streng straff som ville blitt utmålt for det forhold anmeldelsen gjaldt”. Det ble der antydnet at straffen for legemsbeskadigelsen – isolert bedømt – ville ha vært ubetinget fengsel i 60 dager, og lagmannsrettens samlede straff på 90 dagers ubetinget fengsel ble oppretthold.
- (28) Forsvareren har anført at straffen i lys av den avgjørelsen er blitt for streng i vår sak. Hensett til at straffutmålingen i vår sak også omfatter en reststraff på 163 dager, og til at domfelte ved fire tidligere anledninger er dømt til ubetinget fengsel for blant annet vold, er jeg ikke enig i det.
- (29) Forsvareren har endelig gjort gjeldende at varetektsfradraget er uriktig fastsatt. Lagmannsretten innrømmet ham ekstra fradrag for perioden 19. til 25. april etter at han av fengselsmyndighetene var overført til fullstendig isolasjon, jf. § 60 første ledd annet

punktum, men nektet ham slikt ekstra fradrag for perioden deretter frem til domsavsigelsen fordi han 25. april 2006 fikk et tilbud om overføring til fellesskapsavdeling. Imidlertid falt tilbudet om flytting bort samme dag det ble fremsatt, fordi fengselsmyndighetene aksepterte at domfelte ikke ville flytte av frykt for andre innsatte i fengselet. Det kan da ikke sies at isolat har vært gjennomført på frivillig grunnlag. Domfelte har videre vært varetektsfengslet etter lagmannsrettens dom, og det samlede varetektfradrag settes i samsvar med aktors og forsvarers beregning til 230 dager.

(30) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom gjøres den endring at varetektsfradraget settes til 230 – tohundreogtretti – dager.
2. For øvrig forkastes anken.

(31) Kst. dommer **Sverdrup:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(32) Dommer **Tønder:** Likeså.

(33) Dommer **Oftedal Broch:** Likeså.

(34) Dommer **Tjomsland:** Jeg er kommet til at dommen må oppheves for så vidt gjelder domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 132 a.

(35) På bakgrunn av uttalelsen i Ot.prp nr. 40 (1999-2000) side 107 må straffeloven § 132 a – slik også førstvoterende er kommet til – forstås slik at den ikke beskytter den som har inngitt en falsk anmeldelse, jf. straffeloven § 168. En konsekvens av en slik tolkning – sammenholdt med det generelle dekningsprinsippet i skyldlæren – er etter mitt syn at den som tror at fornærmede har inngitt falsk anmeldelse, ikke kan straffes for overtredelse av straffeloven § 132 a.

(36) Den protokollerte rettsbelæringen – som førstvoterende har gjengitt – er i og for seg riktig så langt den rekker. Men en rettsbelæring som i denne sammenheng behandler uriktige anmeldelser, er etter mitt syn ufullstendig når unntaket for falske anmeldelser ikke nevnes. Lagretten vil – dersom den kommer til at en anmeldelse er uriktig – måtte ta stilling til om unntaket for falske anmeldelser får anvendelse og om forsettskravet er oppfylt.

(37) I dette tilfelle har lagretten funnet domfelte skyldig i den overtredelsen av straffeloven § 228 som anmeldelsen gjaldt. Siden beskrivelsen i anmeldelsen også ga grunnlag for tiltalen for forsøk på grovt ran og forsøk på utpressing som domfelte ble frifunnet for, finner jeg likevel ikke å kunne se bort fra muligheten for at mangelen ved rettsbelæringen kan ha hatt betydning for lagrettens avgjørelse. Jeg finner derfor at lagmannsrettens dom må oppheves for så vidt gjelder domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 132 a, jf. Rt. 1996 side 47.

- (38) Jeg finner straffen for de øvrige forhold bør settes til fengsel i 8 måneder. Når det gjelder varetektsfradraget er jeg enig med førstvoterende.
- (39) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom gjøres den endring at varetektsfradraget settes til 230 – tohundreogtretti – dager.
2. For øvrig forkastes anken.